

VICHORIA

DE LICA

PROCEPTA

xv E

79

15
E. 794.

recueil factice.

1° Nicholai de Lira.....

preceptorium .....

Double, même lettre, 384 ⁶³

2° De immortalitate anime

Kuyper, eland.

3° Gerson. de passionibus anime.

4° autoritates aristotelis, Seneca

Boetii. Platonis & X.*

* Double, même lettre. Dans
386.

De immortalitate anime.

Just! Happy Love.

12.

Innuinarū litterarum interpretis viri pro-
fundissimi: nec parum in sacris ecclesie ca-
nonibus eruditi Magistri Guillelmi boup-
pellande libell⁹ perutilis: de anime hominis
immortalitate/ et statu post mortem: variis pro-
fecto antiquorū patrū siue philosophorum /
siue poetarū/ et doctorum catholicorum sā-
ctorum viro- rum sententiis egregiis refertis-
simus. Quē idem magister a multis viris
excellētibus rogatus: et presertim instante
sapientissimo viro Magistro Jacobo Ruig-
in regali francorum parlamento presidente
prudentissimo ita eleganter et artificiose cō-
texuit/ ad omniū litterarum tam seculariū
q̄ diuinarū studiosos viros. contra aīe ho-
minis scrupulos innumerabiles in quibus
dam pullulantes ferine accomodatissimus
Feliciter Incipit.

Antiquos philosophos floruisse
ingeniis/ ac studio profecisse/ iā
nō crebris opinio est: sed oībz ī
cōepfuasa sententia. Quid res ei
ex natura fere icōprehensibiles
studio/ et exercitatione passim
viam sibi fecerunt. Et illorum
beneficio/ plurima publicata sūt posteris: quibz
gaudem⁹ / et miramur iuuentis. ¶ Mundum
dimēsi sūt: celus suis regulis subiecerūt: nature
varias scrutati sunt causas: vniuersitatis opificē

deceat quodammodo sunt oculis contemplati: sed
de statu anime rationalis et eius immortalitate secte
varias in suis opusculis reliquerunt sententias.
Quidam mortales animas esse dixerunt et simul cum
corpore interire. quidam eas immortales esse: et fixa
semper stabilitate manere. Eracritus quidem animas rationales
vaporem esse asseruit. thales humorem: empedocles sanguinem.
docuit ei animas cordi infusum sanguinem
esse. dyogenes et anaximenes aerem. stoici quo
rum zenonem et crisipum principes ferunt ignem. de
moeritus quidam ex leuibus et rotundis corpusculis
animi concursu quodam fortuito efficit asseruit. nichil
ei apud eum: suosque sequaces fuit: quod non athomoni
turba conficiat. Aristoxenus armoniam. Aristophanes
debitam quantitatem proportionem. saducei a sadoc di
cti honores etiam supplicia et vniuersaliter spiritum et
angelum negantes animas rationales impudenter dicunt mortales
et simul cum corpore interire. Epicurei quoque animas
mortales asserentes summum bonum in voluptatibus pos
uerunt. Epicurus enim quod (ut maximis viris placet
oleribus / pomis ac vilibus moderate cibis uteretur)
a turpi sequenti grege infamie contraxit notam. sequentes
enim sui effrenate in voluptatem defugerunt reputantes
se capessu beatissimos esse futuros. ¶ Ibi omnes et plerique
alii in quorum enumeratione immorari non est fructuosum
animas rationales arbitrati sunt mortalem quod plinius fauere
videtur cum dicat 2° naturalis historie deum non posse
mortales eternitati donare: nec reuocare defun
ctos. ¶ Et multi romani tam fama quam doctrina ple
rimque laudati. Nam valerius 2° lib. de immortalitate anime
gallos irridere videtur cum dicit. verum ille mos gallo
rum occurrit quos memoria perditum est. pecunias mu
tuas quibus apud inferos redderent dare: qui persuasus

habuerūt aīas hoīz īmortales eē: dicerē stultos /
nisi idē braccari seussisset. qđ palliat⁹ pictagoras
credidit. In sup cesar⁹ catho (teste salustio) ī orōe
publica aīas hoīz mortales dixerūt: et alii multi
de qđ⁹ nō ē necesse p singula dicere ¶ Contra qđ dī
sapie 2°. Dixerūt ipī cogitātes apđ se non recte
Exiguū et cū teplo est tēp⁹ vite nre: et nō ē refrige
riū ī fine hoīs: nō est q agnit⁹ sit reuer⁹ ab īferis
qz ex nichilo nati sum⁹ et post hoc erim⁹ qđ nō fu
erim⁹. Nōmē nōstrū p tēp⁹ obliuionē accipiet: et
nemo hēbit mēoriā operū nrōy. Et seqf. Post
multa hec cogitauerūt et errauerūt et nescierunt
saēmēta dei: nec mercedē spauerūt iusticie: nec
iudicauerūt honorē aīay scāp ¶ Sūt et alii ex oī
secta et gēte tā poethe qđ pbi ī genio/ doctrina/ fa
ma/ ac glīa p dīctī pītātiores: q recti⁹ de statu aīe
differētes docuerūt aīas hoīz nō simul cū corpibz
resolui: s; īmortales eē seu eternitati donari. Mā
hermes de xho eterno dialogisās cū asclepio fa
cet hoīz aīas īmortales eē ac maloy puniri: bono
rūq; eternaliter pmiari. vñ 13. ait. de mortali ac ī
mortali mō differēdū ē. Multos tñōr mortī excru
ciat de rōis ignaros. et post pauca. cū fuerit aīe a
corpe scā discessio: tūc examē meritū ei⁹ trāiet ī
sūmū demōis pītātē. Isq; cū eā iustā pūderit ī si
bi ppetētib⁹ locū manere pūitrit sināt ī iustū: de
sup ad yma deturbās pcellit turbīnib⁹ aeris et aq
tradit: at; iter celū et terrā ī diuersa penīs eternīs
agitatata rapta: vt ī h^o obsit aīe eternitas q; ī ī
mortalī scētētiā et nō supplicio subuigata. Et ītra
annū aut tu⁹ ī qđ o asclepi medicie prim⁹ īuētor
esculapi⁹ cū tēplū pscētū ē ī mōte libie cū ē lūc⁹
cocodrilloz hō ī scēvite melior remeavit ī celū.

Pharisei quoque et essei seu esseni iudicium dei fu-
turum et animas hominum immortales dicunt. Iosephus
belli iudaici libro secundo ita scribit/opinio apud
essenos firmata consistit corruptibilia quidem esse
corpora: materiamque coram non esse perpetuam:
animas autem immortales semper manere. Cum vero
a carnalibus releuante vinculis/quasi de longissi-
ma seruitute liberatas: ita eas illico letari/subli-
mesque ferri. pharisei quoque ididem crediderunt
quas duas sectas apud iudeos probabiliores fu-
isse idem iosephus asseruerat: et de esseis positis
in tormentis. Idem ait in medicis cruciatibus sub-
ridentes: et eis qui tota uita amouerant illuden-
tes/constantes animas cum quadam hilaritate reuer-
debant/quasi esset eas denuo recepturi: et quidem
bonis continentibus in grecorum sententiis promun-
ciant ultra oceanum degere ubi eis sit promissa p-
fructio. Illic quippe esse regionem que nec umbris
nec niuib' nec estibus aggrauetur: sed quam ocea-
nus quens zephirus leniter aspirans amener.
Matis autem animas loca procellosa et hyber-
na delegant/plena gemitibus/exercendarum si-
ne fine penarum videntur michi secundum hanc
ipsam intelligentiam greci quos eroas et semides-
os vocant/beatorum insulas sequestrasse improbo-
rum autem animas apud inferos destinasse: in quo
etiam cruciari quosdam commensus sunt sypheos scz
et tantalos/tyxionas/et lycias. Greci enim heroas
dicunt animas nobiles et bene meritas immortalita-
ti donatas/in aere superius habitantes. Unde
iudorus. 8. ethimo. c. 47 ait. Eroas dicuntur a

iunone traxisse nomen. grece ei iuno hera appel-
latur: et ideo nescio quis filius eius secundū gre-
corum fabulam heros fuit appellatus mistice fa-
bula significante q̄ aer iunoni deputetur in quo
volunt heros habitare. Nam cū campos elises
os poeta virgilius describeret / vbi putant aīas
sanctorū beatorum habitare: nō solū posuit eos
ibi habitare qui propriis meritis ad illas sedes
peruenire potuerūt: sed adiecit atq; ait quiq; sui
memores alios fecere merēdo / id est que prome-
ruerunt alios. eosq; sui memores promerendo fe-
cerunt. ¶ Insuper q̄tum ad grecos attinet: duo
philosophorū genera tradunt hystorie. vñ ytalī-
cū ex ea parte que quondam magna grecia ap-
pellata est. Alterū ionicū ex eis terris que nūc
grecia nōiatur. ytalīcū genus principē picta-
goram a quo ferunt philosophie nomen exortum
fuisse. qui fuit tante auctoritatis apud antiquos:
vt p̄iudiciali opinione sententias oīm supera-
ret: essetq; satis ad quamlibet sententiam robo-
randam: si hoc t̄p̄e dixisse doceretur. ¶ Tradūt
enī littere q̄ pherecides firmus primum dixit aīos
hoīm esse sempiternos / antiquus sane fuit oeneo
regnante. quam opinionē eius discipulus picta-
goras maxime confirmavit: qui tarquinio super-
bo regnante ī eam ytalīe partem venit (q̄ magna
grecia dicebatur) in qua pictagorcorū nomen tā-
ta auctoritate viguit: vt nullo tempore nulli alīi
docti viderentur. ¶ Ionici quidē generis prin-
ceps thales milesius fuit superdoctus ⁊ sapiens.
⁊ eo maxime discipulis amirabilis. q̄ astrologie

numeris cōprehensis defectus solis et lune p̄vī-
cere potuit. Cui successit anaximander qui ana-
ximenē discipulū reliquit magistrum anaxagore
et dyogenis. Anaxagore quidē successit archela-
us auditor eius: post quē socrates surrexit qui ap-
pollinis oraculo oīm hominū sapientissimus in-
dicatus est: et plurimos sue philosophiē reliquit
sectatores: quorū studium potissime fuit in que-
stionum moralium disceptatione versari. cui succe-
ssit plato qui (teste apuleio) primo aristoteles di-
ctus est: postea plato a latitudine pectoris nomi-
natus / qui in tantā eminentiā philosophiē et mo-
rum venustate subiectus est: ut quasi in throno sa-
pientiē residens p̄cepta quadā auctoritate vls-
sit tam antecessoribus q̄ successoribus philoso-
phis imperare. q̄d ost quē surrexit aristoteles di-
scipulus eius / vir utiq; magni ingenii et eloqui:
qui multos facile superans in docendi officium
platonē successit. ¶ Illic enī quasi matutinū sidus
effulsit hominibus: et quibusdā multiplicis philo-
sophiē p̄ceptis / velut variis radiis illustravit or-
bē: et tanq̄ oculos deteria caligine ad cōtuendā
veritatis spēs hoīz mentes repavit. ¶ Post mor-
tē vero platonis pseusippus sororis eius filius et
zenocrates in scolā que acadēmica vocatur suc-
cesserunt: et ob hoc ipsi et sui successores acadē-
mici appellantur. quibus plato sectandus ma-
gis placuit q̄ aristoteles. qui sectam peripatetis-
eam instituit: eo q̄ decambulans disputare consu-
cuit. ex quib⁹ notabilitati sunt plotinus / porphy-
rius / et appulleius aser: et pleriq; alii de quibus

non est opus per singula dicere. Hi itaq; omnes
ab anaxagora quos ceteris et p̄cipue his quibani
mam mortalem affirmant non immerito fama/
doctrina/ac gloria prelatos videntur: animas ho
minū dixerunt immortalitatis statum obtinere.
quam sententiam attestantur varro/seneca/salu
stius/tullius/boetius/macrobins. Eundem prolo
go super somniū cipionis dicit, omnibus qui pa
triam seruauerunt/auxeruntq; certuz in celo dif
finitum locum esse: vbi beati eno sempiterno fru
antur. Insuper poethe hoc idem censerunt/vir
gilius ac onidius. Nam quinto methamorpho
seos ait. Morte carent anime semperq; relictæ se
de nouis domibus viuunt habitantq; recepte.
Omnes etiam qui ex hoībus deos fieri aut ho
mines ad consortium deorum transferri putant
idem arbitrati sunt. Nonne mercurius trimegi
stus loquens de esculapio/hermete/ac osire deifi
catis: et per sua ydola veneratris: ptingit) inqt)
ab egyptiis hec sancta aīalia nuncupari: coliq;
per cunctas ciuitates eoruz animas: quorum sūt
consecrata viuentes: ita vt eorum legibus inco
lantur et eorum nomībus nuncupentur: et pene
omnes sece/ac nationes: athlantiaci/libies/egip
ti/romani/galli/hyspani/perse/caldei. Nonne
(teste tullio) morturus cyrus rex magus filiis
suis ait: Nolite arbitrari o filii mei cum a vo
bis recessero nunq; aut nullum fore. nec enim cū
essem vobiscum animum meum videbatis: sed
cum essem in hoc corpore ex his que gerebam in
telligebatis: eādē g credite esse/et si nullū viderit.

Insuper galdiffa mahumetus et maiores na-
tu mahumetorum secundū traditionē legis eorū
credunt et predicāt q̄ mortui eorū resuscitati co-
mledentz bibent delicata: et habebūt multas pul-
cras mulieres quibus fruuntur. Refert enī mar-
chus de conditionibus orientaliū regionū. q̄ tar-
tari ita impudenter desipiunt vt iuuenē mortuū
et tuniculā mortuā (si soluti decesserint) faciunt
solemniter desponsari: vt sic in vita futura liberi-
us voluptatibus perfruantur. ¶ De aristotele cu-
ius sentētie fuerit de aīe immortalitate malūt plus-
rimū cū doctore subtili dubitare: q̄ temerario au-
tū diffinire. cū ex his que apud eū leguntur sine q̄
scripsit: siue que ab aliis dicta esse narravit: facie-
le sua opinio elici non possit. in plerisq; enim sue
doctrinē locis immortalitati aīe fauere videtur.
Nam secūdo de aīa post diffinitionē aīe ponēs
differentiā inter partes aīe dicit q̄ quedā partes
non sunt separabiles a materiis suis: quedā autē
separabiles vt nauta a navi: vt rationalis. Ideo
concludit q̄ est separabilis ab aliis: vt perpetuū
a corruptibili. et tertio de aīa ponēs differentiā
inter sensū et intellectū ait. Excelleus sensibile
corruptit sensū. excellens autē intelligibile nō
corruptit intellectū. Et p̄rio de aīa. intellectus (i-
quit) videtur inferri substantia quedā existens et
nō corrupti: vbi translatō quā exponit auerroyf
intellectus antez videtur esse quedā substantia q̄
sit in re et non corruptitur. Et libro de aīalibus
inquit p̄bs. an omīs aīe adueniant de foris: Et
respondens ait. Non est antez possibile aīas cor-

porales de foris aduentre. Relinquitur igitur i-
tellectu de foris aduentre et diuini esse solu. et. 12.
metha. ca. 8. ait. Mouentes autē cause velut pri-
facte exientes que aut vt illius simul. quando aut
sanatur hō tunc et sanitas est. et figura eree spe-
re et spera erea. si aut et posterius aliquid manet
perferendū est. In quibusdā nichil prohibet: vt
si est aīa tale non omīs sed intellectus: omēs nā
q̄ impossibile forsan. sup quo auerroys dicit for-
te: quia demonstratio super hoc non est huius ar-
tis. Et in libro de morte aristotelis scribit q̄ ipse
moriturus consolans discipulos de timore mortis
dicit. Et vos vt quid turbati estis et de morte ti-
metis que est via et incessus aīe recedentis a cor-
pore ad comprehendendū gradus diuinos: et cō-
iungendū se aīabus sapientibus et letis. post cuius
iūs mortē orauerunt discipuli eius dicentes. De-
us qui recolligit aīas phōy recolligat aīam tuam
et reponat eam in thesauris suis. Et 2° postero-
rum recitat pīcrāgorā dicentē deum tonare seu
sonare minarū causa: vt hi qui in tartaro sunt ti-
meant. Et. 4. ethicorū ait. quandoq̄ autem pec-
cant et passionē in genus passum ponentes vt q̄-
cāq̄ immortalitatem vitam sempiternā dicunt et
se passio ei vite et casus immortalitas videtur esse
quoniam autē verum est qd̄ dicitur palam fiet. Si
quis concedat aliquē ex mortali fieri immortalē
nullus enī dicit eum aliam vitam sumere: sed casū
aliquē vel passionē huic eidem regenerari: qua-
re non est genus vita immortalitatis. ¶ Et cōtra
aliquādo aristoteles visus est immortalitatem aīe ad

nersari. Nam i predicamentis ait. corrupto ani
mali corrumpitur scientia: non autem scibile sci
entia autem est in anima: ex quo videtur sequi anima
interire cum corpore. Et libro de longitudine et bre
uitate vite dicit. corruptis animalibus corrumpitur
et scientia: et sanitas. propter quod et de anima ratio
cinabitur quis ex his: si enim est non a natura: sed
quodammodo scientia in anima: sic et anima in corpore
erit. et ipsius anima corruptio preter corruptiones
qua corrumpitur corrupto corpore. Itaque quoni
am non videtur talis existens aliter utique habe
bit ad corpus communionem. Et tertio de anima. non
reminiscimus post mortem eorum que in vita sciu
imus. Et tertio ethicorum. ca. de fortitudine. Terri
bilissimum autem mors. terminus est. et nichil ad
huc videtur mortuis neque bonum neque malum esse. et
septimo methaphisicorum. ex intentione determinat. quon
iam partes que possunt manere separate a toto
sunt elementa hoc est partes materiales. Et pri
mo de celo videtur habere pro impossibile. con
tra platonem. quod aliquid sit factum et perpetuum
et incorruptibile. et hoc de mundo probatur
duabus rationibus quas omitto causa breuitatis
Et quarto philosophicorum ait. cuius est principium eius est
finis. Ex quibus visus est scoto: et aliis pluribus
quod aristoteles in questione de immortalitate. anima
semper usque ad mortem fuit dubius. sed videtur
nunc magis accedere ad unam partem: nunc ad ali
am secundum quod pertractabat unam materiam con
sonam uni parti magis quam alteri. Salua tamen
scoti reuerentia in prefata sententia: mihi fuisse
videtur neque a magistro platone in hac re discre
passe. testimonio mihi est beffario cardinalis ni

genus. in ea quam scripsit platonis de defensioe
(auctor quoque est cicero meo iudicio) cuius apud
omnes gravissimum est testimonium. sic ei ait prima q-
stione tusculana. post multorum philosophorum de
animi quidditate recitatae opiniones: aristoteles
longe omnibus (platonem semper excipio) prestans
et ingenio et sapientia et diligentia: cum quattu-
or nota illa genera esset complexus ex quibus om-
nia orirentur quintam quandam naturam censet
esse: equa sit mens. cogitare ei et providere / vice-
re / et docere et invenire aliquid et tam multa alia
meminisse / amare / odisse / cupere / timere / hec et si-
milia eorum. In horum quattuor generum inesse
nullo putat quintum genus adhibet vacans no-
mine. et sic ipsum animum eudelychianum appellat
nonno nolle: quasi quidam continuata motionem et p-
ennem. De sententiis quoque philosophorum quos prius loco
posuimus postea loquens ait. his sententiis omnibus ni-
chil post mortem praeferre ad quemque poterit. de sententia
autem aristotelis et platonis subiungit. Reliquorum sen-
tentie spiritus afferunt postea animos cum corpore excesse-
runt in celum quasi in domicilium suum pervenire. Et si ergo ar-
istoteles ait non de elementorum natura (ut ait cicero) et
augustinus 22. de civitate dei. sed ex illa quinta natura ex qua et
celum in prius celi esse arbitretur: prius videtur ut quod admo-
dum celum incorruptibile eternumque opinatur: ita et animi
nostrum sentiat immortalē. eisdemque argumentationibus
utramque comprobari poterit. si cum ut celum nullius elementi
naturam habet: necque gravis necque levis necque prius ullum.
habet seque ipsius sicut celum / necque generari / necque corrumpi pos-
se. cum igitur ista res separata multitudinis impossibile
arbitretur fateri potuit per pythagoram. et platonem credere animas

de torpore in corpus transmutare: ita enim fecit
se malo credere q̄: cū nefario auerroy . vñ oī
hoī cōez animū posuisse . Ip̄e autē auerroy li
cet posuerit cū magistro suo aīaz īmortalē ⁊ eter
nam abytraq; parte dicit super 3° de aīa cōmēto
scdo. Intellectus qui dicitur naturalis vt dixi⁹
non accidit vt quandoq; intelligat et quandoq;
non: nisi respectu formarū imaginationis exis
tentiū in vno quoq; indiuiduo. respectu autē sp̄i
semper intelligit: nisi hūmāna sp̄s deficiat . q̄
est impossibile. In hoc tamē turpiter errant: nō
solum contra fidē sed contra philosophiā: q̄ po
nit oī hoī aīam vnā: et non singulis singulo
rum. ponit enī tria falsa et erronea nullā veri si
militudinē habentia sed prorsus ab omni mente
phoy aliena. Primum q̄ aīa rationalis non est
actus primus hominis seu eius forma substantia
lis dāns ei esse nomen et rationē: seu que homo
est hoc aliquid sed substantia separata. et huius
modi extrinseca. Pōnit enī intellectū possibilē
sepatū quē vocat materialē purā potētiā ī ge
nere intelligibiliū. Secundo ponit q̄ talis in
tellectus non oritur hōī a p̄cipio sui esse: sed tā
tum cū est in annis discretionis . tunc enī ei quo
dāmodo copulatur et continuatur: ita vt per ip̄s
possit intelligere. ideo cō. quinto dicit . q̄ est con
tinuatus puero in pueritiā . et infra 36 iam in
uenimus modū quomodo iste intellectus cōtine
tur in puero: et causā quare non in p̄cipio. ino
dum autē continuationis ponit cū homo per in
tentiones imaginatas cum intellectu agente cō

currit ad causandū intentionē et spēm in intelle-
ctu materializata q̄ causare intellecta in actu vo-
cat abstrahere. recipere vero intellectus possibi-
lis vocat intelligere hominis. ¶ Tercio ponit oīm
hominū unū intellectū. ¶ Contra prīmū arguit
sic. aīa est actus primus corporis organici phisici
igitur est forma substantialis hoīs. aīa p3. Nam
phs 2°. de aīa asserit aīa3 esse substantiā: non acci-
dens quoddā. Et post diuidit substantiā in mate-
riam/formam/et compositū: et ostendens q̄ non
est materia nec cōpositū. concludit q̄ est forma
seu actus primus corporis etc. Nec valet dicere q̄
phs non ponit diffinitionē aīe cōmunē: sed con-
ditionaliter loquitur dicens. si autē aliquid cō-
mune in omī aīa. oportet dicere erit utiq3 actus
primus corporis organici phisici. et q̄ ita sit expl̄
se patet. nam 3° capitū. ait. De intellectu autē
nichil adhuc manifestū est: s3 videtur genus aīe
alterū esse: quia statim post illā clausulā ait phs.
vniuersaliter igitur dictū est quid sit aīa. et aīa.
Ista habet. iam diximus quid est aīa vniuersaliter
et sequenti ca. ait. Sicut figure est vna cōmunis
diffinitio conueniens omī spēi figure: sic et aīe
esse vniā diffinitionē conuenientē cuilibet parti-
um eius: inter quas expresse noīat intellectū. Et
subdit q̄ talis diffinitio est illa quam pedit/ vide-
licet q̄ est actus primus etc. Nec secūda allega-
tio valet. quia phs cum dicit. de intellectu autē
adhuc nichil manifestum est. Refert illud verbū
ad dubiū prēmīssum. verum vna queq3 parti-
um aīe sit separabilis ut p3 intēnti. ¶ Secūdo p3

etiam q̄ aīa sit forma substantialis hominis ex 12.
metha. c. monentes autē cause superius allegare
vbi ponit p̄bs differentiā inter causas formales
et efficientes. Item sic sequeretur q̄ puer anteq̄
intellectus naturalis sibi copularetur per species
imaginationis non esset homo nec rationalis ⁊
q̄ differet sp̄s ab alio homine: vno a seipso sene.
Nec valet solutio auerrois q̄ homo capitur du-
plexiter. vno modo pro essentia per se vna cōposi-
ta ex corpore tanq̄ ex materia. et aīa cogitativa
tanq̄ ex forma eius specifica que aliquando a do-
ctoribus vocatur ratio particularis aliquando a
p̄bo intellectus. Alio modo sumitur homo pro q̄-
dam substantia composita ex homine p̄a modo
et aīa intellectiva seu intellectu naturali. et sic ho-
mo non est per se vnum. primo puer est homo
eiusdem sp̄s cū seipso sene et cum aliis hominib̄
bus. secundo modo non est homo nec rationalis
nisi in potentia ¶ Contra sequeretur q̄ puer nō
esset rationalis nec homines essent intrinsece ra-
tionales quod est absurdū ¶ Item homo intelli-
git et non seipso primo. igitur per suā formā sub-
stantialē. aīa notū est per experientiā. p̄sequētia
patet. quia operatio propria cōueniens alicui cō-
posito non potest sibi competere per materiam.
igitur per formā. igitur aīa est forma substantia-
lis hominis ¶ Confirmatur quia tunc per nullā
operationē aīalis bruti posset convinci q̄ aīa sēs-
sitiva esset eius forma dāns ei esse. sed diceret ad-
uersarius q̄ dat ei opari et non esse. Ad h̄ est ex-
pressa determinatio ecclesie. in clemen. extra de
sūma tri. et si. catholica. Contra secundum quia

talīs cōtinuatio nō est intelligibīlis sed ficta va-
na et inutīlis: quia per talē nec homo primomō
nec secundo modo posset intelligere. alias paris
es coloratus vel aggregatū ex pariete et visu vi-
deret: quia color in pariete existens causat visio-
nem: et visus recipit. ¶ Contra tertiū sequeretur
q̄ contrariā essent simul in eodem. patet quia in
intellectu vnus homīis est assensus intensus: et ī
intellectu alterius respectu eiusdem/dissensus in-
tensio: et de quo vnus homo habet scientiā / ali⁹
habet solum opinionē: et alius ignoratiā. ¶ Itē
secundū hoc nichil possemus intelligere nisi cui-
us intensiōē causaret fantasia: sed hoc est fal-
sum sicut experimur tā de actibus intellectus q̄
volūtatis et multis alijs: nā noticiā intuitiua co-
gnoscutur intuitiue et est causa noticie reflexe.

¶ De aīe autē ī mortalis statū post mortē prefa-
ti p̄bi inter se separātur. quidā eī posuerunt ani-
mas cū exierint a corpore statī in bestialia corpo-
ra meritis suis correspondentia demigrare. pu-
ta principz in leones / militū in apros / aliorū in
porcos / aliorum in lupos / aliorum in volucres: et
apes. nec in his penā defectōnēq; cessare: donec
congruas immanū ferarū induerent formas.
vnde vt ait ambrosius de bono mortis. quidā di-
permutissimū bonū p̄horū magnorū hic esse vt aīe
eorū post mortē in apes aut volucres transirent
Alii aliquando eas dixerunt mutare sexū: atq;
ad infirmitatē nature muliebīs relegari. Alii
ad aliena corpora humana transire: sicut grecoꝝ
fabulosa testat hystoria. Refert enī q̄ menelaus

denicto euforbo posuit clipei eius in templū iu-
nonis quē accepit panthoydes. vñ dixerunt etiā
euforbi panthoydē introisse et esse ipsū euforbū
de quo memūt ouidiū s. methamorfoseos. ipse
ego nā memini troiā tempore belli panthoydes
euforbus erā cui pectore hesit in aduerso grauis
hasta minoris atride ¶ Et atq; de ceteris phis
taceā optime agicū homībus arbitrabatur plō/
si tamen hanc vitā pie/ uisq; peregerint: vt cor-
poribus suis separati in ipsorū decorū reciperent
sinū: sed immemores supera vt conuexa recusāt.
rursus et incipiant in corpora velle reuerti. quod
virgil? ex platonico dogmate dixisse laudatur.
itaq; aīas mortaliū nec in suis corporibus semp
esse posse existimant: sed mort? necessitate dissol-
ui: nec sine corporibus durare perpetuo: s; alter-
nantibus vicibus indefinenter viuos ex mortu-
is: et ex viuis mortuos fieri putant. sed in hoc a
ceteris homībus differunt sapiētes. q; statū post
mortē feruntur ad sydera: vt aliquādo dicitur i
astro sibi congruo quisq; requiescat: atq; rursus
miserie pristīne oblitus / et cupiditate bñdi cor-
poris vicinus: redeat ad labores crummasq; mor-
taliū. In hac itaq; durissīma conditiōe plato be-
atas aīas et sapientes esse constituit: quibus nō
talia corpora distributa sunt: cū quibus semper &
imortaliter viverēt: neq; sine his possent in eter-
na puritate durare sed aliquando licet non de p-
ximo incipiant de nouo in corpora velle reuerti.
Et sic indefinenter vicissim in diuersa corpora
migrare vsq; ad magnū annū in quo reperent p-

pura corpora: et omnia eadem numero redibunt.
illos vero qui stultas duxerunt vitam ad corpora
suis meritis debita / siue hominū siue bestiarum
de proximo resolui putant: et tandiu in eis mise-
rabiliter vivere / donec expiatis sordibus / ac mor-
deratis erroribus ad modum rationis temperi-
entque redacte: demū ad antiqui vult⁹ honestates
mereantur pertingere. Porphirius autem non
solum ab humanis animis remouit corpora be-
stiarum verum etiam sapientius aīas ita voluit de
corporeis nexibus liberari: vt corpus omē fugiē-
tes beate apud patrem sine fine teneantur. Stū-
tum est dicere ex illa vita que beatissima esse non
poterit nisi fuerit de sua felicitate certissima: de-
siderare aīas beatas corruptibiliū corporū labē
et inde ad illa remeare: tanq̃ hoc agat sūma pur-
gatio: vt inquinatio requiratur. Porphirii pro-
fecto preferenda est sententia his qui nimirum
circulos alternante semper beatitudine et mise-
ria suspicati sunt. Malorum autem animas ad
corpora aliena (humana tamen) redire voluit vt
purgarentur in eis. purgatas autem sine ulla ad
miserias pristinas reditū: in eterna felicitate cō-
stituit. Prouidit enim porphirius animas homi-
nū dicere ad corpora bestialia reuolui: ne mater
forasse filium in mulam reuoluta vectaret. et nō
prouidit hoc credere vbi reuoluta mater in puel-
lam filio forsan proprio nuberet. si enim plato
et porphirius inter se concordare potuissent: (i-
credo q̃ vidissent etiam consequens esse vt ani-
me redeant ad corpora: et talia reciperent in quī

bus beate et immortaliter uiuerent. quoniam se-
cundum platonem etiam anime sancte ad huma-
na corpora redibunt. secundum porphirium ad ma-
la huius mundi redibunt. dicat itaque cum platone por-
phirius redibunt ad corpora: dicat plato cum por-
phirio non redibunt ad mala. non igitur ut beate sit
aie corpus est omne fugiendum: sed corpus proprium et incor-
ruptibile recipiendum in quo conuenientius letabun-
tur quam in quo corruptibili genuerunt. sic enim eis non
inerit illa dira calamitas quam posuit ex platone
virgilius cum ait. Rursus et incipiant in corpo-
ravelle reuerti. sic inquam cupiditate reuertendi ad
alia non habebunt: cum corpora in que reuerti cu-
piunt secum eternaliter habebunt. Honestius igitur
credendum est quod sancti et veraces angeli annuncia-
uerunt quod prophete spiritu sancto actu locuti sunt: quod
nuntii christi predixerunt: quod apostoli docuerunt et co-
scripserunt resurrectionem scilicet immortalium corporum
fore/ seu animas semel ad propria corpora et immortalia
redire quam totiens ad diuersa/ et per varia mortalia
pro morum qualitate migrare.

Superest nobis immortalitatem anime rationalis quam
sentimus mouemur et intelligimus quam tu dominus di-
gnabitur adiuuare pie/ ac humiliter pro nostra p-
nitentia ostendere seu persuadere: et eo humilius quo
difficilius id posse fieri arbitramur. Quia cum ulla
veritas est obscurior et ad persuadendum ex viribus
humanis seu principiis philosophie naturalis difficilior:
quod certe mirum videri debet: cum maximum sit
aio ipso animam ipsam videre et cognoscere. ut cum cor-

poralis oculus se nō videns facile alia cernit: ita
animus noster non tā facile se q̄ alia contuet̃. et
enī hanc habet vī (vt inquit cicerō) p̄ia questio
ne tusculana. illud appolinis p̄ceptū/ quo mo
uet vt se quisq; noscat. Non enī credo id p̄cepit
vt mēbra nostra aut staturā figurā ve noscam⁹:
sed vt animi nostri puritatē atq; dignitatē intue
amur. hūc igit̃ noscere nisi diuinū et arduū esset
nō esset hoc serius cuiusdā animi p̄ceptū a deo
tributū. Quisquis igit̃ in hac materia obscura
difficili tarduaret que hūanū ingentū superat/ et
excedit non contentus persuasionib⁹ probabili
bus. scribologes/ id est ratiōes demonstratiuas
querit: is meo iudicio spernendus est: ac sibi ipsi
in huiusmodi rationū vana inquisitione frustra
defatigetur relinquendus. Ardua ei nostre fidei
potius per oracula patrū considerari debēt q̄ di
scuti per intellectū. Sepe cū hūanus sensus dū q̄
rūndā rerū rationes querens non inuenit: in du
bitationis voraginē se mergit: et cū aīe īmortali
tatis vī ex ratione petīt: in ambiguitatis abissū
plerūq; cadit. qđ attēdentes et ne temeritate ali
qua argui mereamur de predicto dubio secundū
sententiā antiquorū patrū in tribus conclusioni
bus differere tentabimus.

¶ p̄ia cōclusio

Et si īmortalitas aīe rationalis non possit
efficaci seu euidentī ratōe probari nec demon
strari: potest tū thopieis seu rationibus probabi
libus apparenter tam fidelibus q̄ infidelibus p
suaderi. p̄ia pars p̄. Hāc aug⁹ 13. de trī. loquens
de vita īmortali ac sēpiterna ait hac (īquit) vtrū

careat humana natura: nec parua questio est. hu-
manis quippe argumentationibus hanc inueni-
re conantes: vix pauci magno predicti ingenio va-
cantes oculo/ doctrinisq; subtilissimis eruditi: ad
indagandū solius aīe immortalitatē peruenire
potuerunt. Ratione sic. non possumus naturaliter
aīam rationalē in se nec intuitiue/ nec abstra-
ctiue/ pfecta et distincta cognitione noscere. igit
non possumus immortalitatē que naturaliter & ne-
cessario consequitur. eam euidenter et efficaci ra-
tiōe pcludere. aīe pzclare de intuitiua. de abstra-
ctiua patet. quia talis naturaliter acquisita pre-
supponit intuitiua de eodē ¶ Secundo sic. omē
qd demonstratur de subiecto prius et notius pre-
dicatur de illo per qd demonstratur qd de subie-
cto cui inesse demonstratur: sed non est nobis na-
turaliter nec euidenter notū immortalitatē prius
et notius predicari de alio qd de aīa rationali: seu
illa propō in qua immortalitas predicatur de alio/
non est nobis nec potest esse prior/ nec notior ista
propōe: aīa est immortalis. maior pz quia demon-
stratio est ex prioribus notioribus causisq; cōclu-
sionis ¶ Confirmat. qz ista pclusio aīa rationalis
est disciplinabilis: quā sit euidens et nota per
expiētā nō est demonstrabilis. igit nec ista 2° aīa
est immortalis que nec est euidens nec nota per
expiētā est demonstrabilis. aīe pz quia illa p-
positio est imediata qua nō est altera prior: et pū-
cipū ad concludendū istam. homo est disciplina-
bilis igitur. non enī credo qd possit dari causa qz
re aīa est disciplinabilis aut immortalis: sed de na-
tura sua est talis. Ad suadendū secundā partem

conclusionis tres ex ciceronis prima questioe tu-
sculana/et superiore cathone rationes excerptim?
Prima ex omni homini et maxime prisconum illo-
rum quasi naturali et infra opinione argumentatur
Secunda ex prudenti et bonorum hominum speret ex-
pectatione argumentum trahit. Tertia ex animorum
nostroium ad deum maxima similitudine collectu-
ram facit. Deinde alias rationes familiares in-
ducemus. ¶ Prima ratio testimonio est huic veri-
tati ipsa antiquitas: que quo propius aberat ab
ortu et differentia progenie: hoc melius ea fortas-
se que erat vera cernebat. ¶ Itaque unum illud erat
insitum prisca illis esse in morte sensus: neque ex-
cessu vite sic deleri hominem/ ut penitus interiret
idque ex ceremoniis sepulchrorum intelligi licet/ quas
maximi ingenii predicti: nec tanta cura coluissent
nec violatas tam inexplabili religione sanxis-
sent: nisi haberet in eorum mentibus mortem non es-
se interitum omnia tollentem/ atque delentem: sed quasi
quandam migrationem commutationemque vite: que in cla-
ris viris et feminis dux in celum soleret esse. Ex qua
opinioe multi apud eos quos enumerare non est
necesse: in numerum deorum relati sunt. Hoc idem intel-
ligi potest ex hoc quod omnibus curae sunt que post mor-
tem futura sunt. hec propagatio nominis: liberorum
procreatio adoptiones filiorum: testamentorum diligē-
tia: et pleraque alia multa testantur gravissimum apud
philosophos argumentum: est: cur deos esse credamus quos nul-
la gens tam fera tam immanis est cuius mentem non induerit
deorum opinio. Si quis autem hanc rationem ad formam dy-
lecticam angustam quidem illam: et in qua minus virum habitura
est redigi velit: ita eam summam accipiet. om-
nes homines: et maxime veteres illi primi qui

ut corpore: ita ingenio magis q̄ nos valuisse vidē-
tur: quippe qui oēs bonas artes (q̄b̄ difficillimū
fuit) inuenerunt natura iudicant aut naturaliter
inclinātur ad iudicādū atq; appetēdū q̄ aīe hoī-
minū sunt īmortales. igit̄ aīe hoīz sunt īmorta-
les. aīis pz ex diligentia quā oēs adhibent circa
sepulturā suā/ circa noīis fame vel glorie propaga-
tionē: circa gñationē liberorū/ filiorū adoptioes/
et sic de multis aliis. q̄ hoīes non facerent nisi na-
turaliter inclinarentur ad iudicandū aliquid cū
se postq̄ ex vita cesserint pertinere: et naturaliter
id appeterent. ¶ Secūda ratio est qua plato (cu-
ius apud ciceronez tanta est auctoritas vt ei esse
nullā rationē afferenti credendū arbitrat̄) aīoz
noīstrorū īmortalitatē suadet ad dyonisiū scribēs
in ea epistola: cuius iniciū est. audiui ex archida-
mo natura (inquit) fieri videmus vt ignauissim⁹
quisq; nichil curet que sit de eo futura opinio. sa-
pientes autē et boni viri cuncta faciunt quo futu-
ra secula bene de se existiment. quā ego contes-
turā facio esse aliquē sensus illis qui mortui sūt
rerū noīstrarū qui prestantes aīam a se diuīnant
sic esse ignauissimi autēz contra/ firmiores vero
sunt diuinationes bonorū q̄ flagiciosoz. hanc ra-
tionē secutus senecor ille catho apud ciceronē liº:
de senectute ita argumentat⁹ est. Memovūq; sibi
scipio persuadebit multos prestātes viros (quos
enūerare non est necesse) tanta esse conatos: que
ad posteritatis memoriā pertinerent: nisi aīo
cernerent posteritatē ad se pertinere. An cen-
ses vt de me ipso aliquid more senū gloriē: me tā

tos labores diurnos nocturnosq; domi militie suscep-
turū fuisse: si iisdē finibus gloriā meā quibz
vitā esse terminaturus. Hōne multo melius fuisset
ociosā etatē et quietē sine vllō labore aut con-
tentione traducere? Hāc ratiōne cicero priā que-
stione tusculana diffuse pertractans ait. que me-
lior in hoīm genere natura q̄ eorū qui se natos ad
hoīes inuandos/tutandos/ conseruādos arbitra-
tur: etiā vsq; ad mortē fortiter sustinendaz. quis
aut sapiēs si spe immortalitatis se offerret ad mor-
tē? quid enī imprudentius q̄ sine vllō premio se/et
vita et virtute propria priuare? cū aut seruitutis
aut egestatis labores cū reliquis ciuibz patien-
ter ferre liceret. quis autē gloriā mortuis prodes-
se / si nichil sentiant affirmauerit? quid enī egre-
gis viris a poetis tā sedule decantatis hec glo-
riavalet cā non cognoscentibus? aut ergo oēs il-
los viros qui pro patria fortiter obierunt stulti-
cie cōdēnare: aut aīorū immortalitatē eos expectas-
se credere debemus: quorū sententiā reprehende-
re proxime ad temeritatē accedere videtur. Hec
autem ratio diffuse pertractata ad formā sub du-
plici ratione redigi potest. Priō sapientes et bo-
ni viri naturaliter iudicant et sperant aīas suas
fore imortales. igr̄ ita est. aīis patet alias non tā
ta conarentur vsq; ad mortē inclusiue q̄ ad poste-
ritatis memoriā pertinerent: nisi iudicarent
posteritatem ad se pertinere. cōsequentia patet.
quā diuinationes et opiniones bonorū virozū verio-
res vident q̄ flagiciozorū. Secunda. si aīa non es-
set immortalis nullus secundū rectā ratiōne se des-

beret expōere mortē pro re publica: nec p̄ amicis
mortē sustinere. consequens videtur falsus. dicit
enī phs 9. ethi. q̄ oportet pro amicis multa pati
et mori si oporteat. Idē docet 3. ethi. consequen-
tia patet. quia null⁹ secundū rectā rationē debet
se priuare sūmo bono: ymo omī bono nasci for-
tune et gratie pro nullo bono: scū sine spe ad-
piscendi aliquod bonū in presenti vel in futuro:
sed si aīa sit mortalis per mortē priuat se omī bo-
no sine vlla spe premiū. igitur. Non firmat̄ mo-
ris non prodest de per se ad conseruationē rei publi-
ce imo obest. igitur si aīa sit mortalis et non pre-
mianda in futuro nullus sapiens debet se expo-
nere pro patria ad mortem. aīa patet. simile est
de vno cūc et multis: sed stultū est dicere q̄ om-
nes ciues deberēt mori pro conseruatione rei pu-
blice: cū res publices sit vltā ciuitum. quid enī pro-
fuit pertinacia saguntinorū rei publice salutē sa-
guntini si salutem rei publice eligerent: fides fu-
erat eis deserenda: si conseruare fidē amittenda
vtiq; salus: sicut et factū est. Secūdo patet cōsequē-
tia. nullus secundū rectā rationem debet sustine-
re magnū malū nisi vt vitetur maius: seu nisi p̄-
pter affecutionē maioris boni q̄ sit bonū quo p̄-
tale malū priuat: quia de duob⁹ malis sep̄ mai⁹
est fugiendum. sed si anima sit mortalis post mor-
tem nullum tale bonū potest dari: aut imaginari.
Hec valet dicere qd̄ scotus dicit allegans phm
nono ethi. q̄ moriens pro patria tribuit sibi ma-
gnū bonū in exercendo istū magnū actū. vir-
tutis: et hoc bono priuaret se (vt ait scotus) imo
viciose viveret: si illo tūc pretermisso suū esse sal

uaret. quia hoc dictū p̄bi supponit aīam īmortalē. si enī aīa esset mortalis: neq; bonū: neq; malū/ neq; sensus mortuis potest esse. quid cū prodesse possit mortuis laus/ fama/ aut gl̄ia/ hec nō cognoscentibus: nō enī de dicto opere post mortem possunt sibi p̄s tribuere: neq; premiū/ nec leticiā/ nec gaudiū. Hec enī animi sunt affectōes nec rursum qđ dicit idē scotus qđ potest dari bonus cōe p̄pter qđ qđ debet se exponere morti: et totus bonū p̄p̄iū exponere destructiōi simpliciter: etiam si nesciat aīa īmortalē: qm̄ nō est certū qđ bonū cōe sit semp magis eligendū qđ bonū p̄ticulare seu p̄p̄iū: imo hoc est vnīuersaliter verū: nisi qm̄ bonū p̄ticulare includit ī bono cōi: vbi autē bonū cōe nō includit bonū p̄ticulare: qđ tenet secū dū rectā ratōez magis diligere bonū p̄ticulare et p̄p̄iū qđ cōe: alias qđ tenere magis diligere vnā cōitatē cui nō est p̄s qđ suū esse: qđ est falsū. Hāc et p̄s 8. ethi. ait: amabile qđcūq; bonū vnīcuiq; at p̄p̄iū rectā igit̄ rōe qđ pl̄ diligit bonū suū qđ alienū et 9. ethi. amabilia ad alterū mensurant̄ ex his q̄ sūt ad seipsū. Tertia ratō vt breuitati studeā aīa hūana secūdū excellentissimas opatōes deo similis est vt a q̄busdā diuinā h̄re naturā credita sit: a nostris autē imago dei dī: q̄ et secūdū s̄bam et immortalitātē similis existimanda est. aīa notū est. p̄sequentia p̄ quia qđ opatōe excellentissima cōicant: s̄ba cōueniūt. sūt enī a s̄ba opatōes: et qđ dā eius sunt emanationes. operationes autem attestantur naturam. igitur similes opatōes similes substātiās. ratioabili igit̄ arbitradū est

animam cum deo convenire in immortalitate quod ab
eo distare mortalitate: cum quo convenit in eminē
tissima eius et propria operatione. hec ratio ori
gin aliter ex libro platonis sumpta est: ut auctor
est eusebius preparatōis evangelicæ li. ii. c. 14.
ubi hec verba porphiriū ratōnē illā tractantis re
citantur firmā certāq; ratōnē eā plato putavit
que a similitudine aliquorū vim accepit. Nam si
deo immortalis similis ē aīa: quō etiā ipsa sicut exē
plar suū immortalis nō erit? reliqua pretereo que
ratio (ut idē eusebius auctor est) ex nostro moyse
deprompta est qui prius immortalē aīaz docuit: cum
eā imaginē esse dei: imo ad imaginē dei esse asse
runt. quē secutus sapiens. sap. 2. eandē ratōnē
breuissimē tetigit. Inquiens deus creavit hominē
inestimabilē ad imaginē similitudinis sue fecit
illū. Adāq; rōez salusti? catholice incho tetigit
se videtur cum aīz nobis cum diis cōez et virtutē clas
sam/ eternam q; asserit. quam sententiā in ingur
the exordio resumpsit. ingenū egregia facinora
sicuti et aīa immortalia sunt. quō etiā sic persuade
tur isti actus velle intelligere/ reminisci/ amare.
odire in quibus aīa cum deo cōuenit et angelis de
sua ratione formali abstrahunt a corpore: et pos
sunt esse et exerceri sine corpore. igitur aīe non
repugnat esse et vivere sine corpore. aīis notū est.
consequentia patet quia occidens nō est abstra
ctius substantia a qua dicitur emanare. cuius igit
experiamur in nobis aīaz existentem in corpore
multa cognoscere quē sub sensu cadere non pos
sunt: et non mediante corpore: experimur enī q

āia seipsam et suū actum cognoscit intuitu e: ex
perimur q̄ cognoscit relationes cōsequentes na
turas insensibiles relatiōes rationis. experimur
q̄ assentit complexionibus sine possibilitate con
tradiciendi vel errandi: et ignoto per notū. simi
liter actū preteritum: et multa alia que non sunt
sensibilia cognoscit. cū igitur isti actus non con
ueniant nec possint cōuenire aliis formis et reb⁹
corruptibilibus: ratōnabile est dicere aīaz ex his
actib⁹ immortalē esse. p̄d̄ersuadet īsup aīe īmorta
litas aliquibus ratōnib⁹ scolasticorū doctoz. pri
mo cui inest virtus ad semper proficere/et inest v̄
tus ad semper esse: cū accidentis subsistētia non
possit naturaliter esse sine subiecti essentia. s; aīe
inest virtus ad semper proficere. igitur et ad sem
per esse. minor p; per dictū cuiusdā sapientis. in
quit enī. cū consumauerit homo tūc īcipit. et ali
bi. multitudinē ingressus sapientie quis intelle
xit? q̄tū mihi videtur in hoc sermone quia ipso
profectu et incremento sapientie multiplicatur ī
gressus in ipsā: quia āplius et amplius ingredi si
bi videtur in ipsā qui amplius et āplius proficit
in ea. adiuvat hanc expositionē sermo prophe
te dicentis ad aīaz. post me ingredi non cessabis.
adiuvat et platons responsio. interrogatus enī
quādo in p̄bia tantū profecerit vt nichil ei cogno
scendū restaret: respondit hoc solū scio q̄ nescio
quasi diceret solū cognosco ignorantia meā. Cō
firmatur. quia perfectiōes et dispositiones quas
āia rationalis potest acquirere nō sunt limitate
igitur vita aīe rationalis seu elus existentia nō ē

limitaretur per consequens est immortalis. alia p3.
quia aia nō pōt tot scire quin adhuc possit plura
scire. intellectus ei tertio de aia est in potētia oīa fi
eri. cōsensu p3. qz īpossibile ē vtrūqz et potētia
cuiuscunqz subiecti sit ad dispōnes vel pfectiōes
a quibz naturaliter ē prohibitū subiectū. vita ei
mortalis sufficere nō pōt naturaliter infinitis p
fectionibus acquirēdis vel picipiendis: cū vna q
qz illarū requirat tempus. ¶ Itē aut aia corrū
peretur actione contrariis: aut ad corruptionem
subiecti. non primū quia nō habet cōtrariū: imo
est susceptiva contrariorū. nec secundū: quia nulla
res corrumpit ī eo ī quō consistit sua pfectio. hec
enī sunt mutationes contrarie ad corruptionem
scz et pfectionē: sed perfectio aīe consistit ī qua
dam abstractione a corpore. senescēte enī corpo
re ī beīe dispositis moderate et temperate vi
uentibus. aia perficitur secundū sciētiā et vir
tutes. secundā sciētiā qz ī antiquis est sapiēti
entia: et ī multo tēpore prudentia. secundū vir
tutes: quia tales sunt tēpatis: nec habēt prauas
concupiscētiās: nec difficultatē ī actu. iuue
nes autē regulariter habent prauas concupiscē
tias et delectant ī ipīs: nec eas possūt refrenare
sine magna difficultate. Confirmatur tū p3o qz
debilitato corpore: aut leso organo aliquo aia forti
ficatur et stultior efficiē ī aliis sensibz et potē
tiis tanqz si esset eis supplementus interī qd ex
mēbroz defectu videt ablatū. igit moriēte corpore
nō morit aia. aīis notū est p cipientiā. cecus enī ce
teris paribz acutior est ī auditu et intellectu et aliis

sensib⁹ q^{uod} vidēs. Tū guillerm⁹ parissien⁹ ait. q^{uod} q^{uod}
dā cec⁹ ita in arte campforia p^{er}fecit vt oēs mone
tas regni sui (h^{ab} plurime essēt) solo tactu infallibi
liter diiudicaret: et q^{uod} dā cec⁹ q^{uod}to āno etat^{is} sue oēs
liberales artes didiscit: oēs sacras l^{it}as accepit /
et docuit et sup^{er} eas āplissime scripsit: vt recitat
historia triptira. Tū scdo q^{uod} sicut se h^{ab} totū corp^{us}
p^{er} ad totā aīā: ita ptes corp^{us} ad ptes aīe: s^{ed} cor
ruptiōna pte aut aliquo organo corp^{us} nō corrū
p^{er} p^{er} aīe: nec ledit^{ur} aut patit^{ur} ī se: s^{ed} ītegra et p^{er}fe
cta remanet. īg^{itur} mortuo corp^{us} nō morit^{ur} aīa. q^{uod}is
p^{er} p^{er} p^{er} h^{ab} m. si senex haberet oculū iuuenis videret
vtrūq^{ue} vt iuueis. īg^{itur} lesa pte corp^{us} nō ledit^{ur} aīa ī se
h^{ab} p^{er} h^{ab} actus suo. x^{ristus} eī cū cecos illuīabat nullā
vī aut actiuitatē aīe cōferebat: s^{ed} solū lesiōez aut
indispositionē organi reparabat. Itē aīa ratio
nalis q^{uod}to plus intelligit: et q^{uod}to intelligibilia co
gnoscit: tanto p^{er}fectior et magis disposita reddi
t^{ur} ad intelligendū: sed aīme q^{uod} sunt secundū omēs
mortales q^{uod}to magis sentiūt et exercēt suas ope
rationes tanto magis debilitantur et indisponū
tur ad exercendū suas operatiōes. hoc p^{er} de vtro
q^{ue} experimentaliter. et p^{er} p^{er} h^{ab} m dicentē. excellens
sensibile corrumpit sensū: excellens intelligibile
nō corrūpit intellectū. īg^{itur} est aliud gen^{us} aīe a
corruptibile: et p^{er} cōsequēs erit īcorruptibilis. In
sup^{er} forme seu aīe q^{uod} oēs iudicāt seu arbitrant^{ur} cor
ruptibiles: et secūdū se totas corrūpi ad corrupti
ōē toti⁹. secundū pte corrūpūnt^{ur} ad corruptiōez
partesq^{ue} sunt extense habentes partē c^{on}tra par
tem: et maiores in maiori corpore: et minores

in minori. hoc pulcre deducit scotus in quarto.
q̄ i nutritōe acquiritur noua forma: et in dimi-
nutiōe fluit. non solum materia: sed compo-
sitiū ex materia et forma: ideo nutritio quedam
dicitur generatio. manifestū est autē q̄ in nutria-
tione sunt plures partes materie in toto q̄ pri⁹:
aut ergo pars noua materie est in toto sine for-
ma: quod non est dicendū: nec sub tota forma: q̄
talis est extensa habens partē extra partē: aut s̄
noua forma. et sic habetur propositum: aut sub p-
te forme preexistentis: et tunc vel illa desinit per-
ficere partē materie quam prius perficiebat: et
tunc migrabit eadem pars forme materialis de
parte materie ad aliam partē, q̄d est inconueniens.
aut illa pars forme prior eadem similiter p-
ficit simul partē materie quā prius: et istam par-
tem materie nouā / et sic simul perficiet duo per-
fectibilia quorū vtrūq̄ est sibi adeq̄tum. aīa au-
tem rationalis non est extensa: nec maior in ma-
iori corpore: nec minor in minori: sed eadē est to-
ta in toto: et tota īdiuisibilis. qualibet parte
igī est aliud gen⁹ a formis corruptibilib⁹ et aīa
b⁹ mortalib⁹. ¶ Itē notū est q̄ beatitudo natu-
raliter appetitur ex p̄io et x. ethicorū. sed notū
est per rationē beatitudinē non posse esse non sē-
piternam. igitur notū est hoīez ordinari ad ali-
quam perfectionē sempiternā. igitur aīa est im-
mortalis. minorē probat aug⁹ 13. de tri. c. 8. si be-
ata vita beatū dederat / aut volentē / aut nolentē /
aut neutrū. si nolentē: quomodo est vita beata q̄
ita est in voluntate vt non sit in potestate? si autē

volētē quomodo beata vita erat quā vere noluit
qui habebat. si neutrū/nec ista est beata vita que
talis est ut quē beatū facit amore eius indigna sit
¶ Confirmatur quia aīa humana facta est ad p
cipiendū beatitudinē: hoc enī certū est ex clamo
re oīs appetitus naturalis: aut igitur ad percipi
endū beatitudinē eternā et perpetuam/aut tem
poralē. si primū: igitur aīa est immortalis: et aliquā
perpetue beata. nō secūdū: qz sicut tristitia est de
his q nobis nolētib⁹ accidūt: ita est de his que a
nobis nolentibus recedunt: sed beatitudo nobis
nolentibus deperiret. ⁊ per consequens aīa in se
haberetur unde timeretur/doleretur/⁊ semper tristis es
set. ⁊ per consequēs vñ misera esset. ¶ Itē in qua
libet policia bene disposita statuuntur premia p
uocantia ad bonū: et pene a viciis retrahentes.
sed in policia humana homines boni et virtuosī
non sufficienter premiantur: nec mali sufficienter
punīuntur: imo non possunt sufficienter pre
miari nec puniri. igit^r est alia vita in qua vnicuiq^e
qz digne retribuat^r. null⁹ enī diceret virtuosum
premiari voluptatibus/seu venereis quibus epy
curi delectantur et fruuntur. nec potest dici q
bona fortune sufficienter premiant virtuosum:
cum plerūqz videamus malos deliciis ⁊ diuitiis
affluere: et prosperitate consolari. abraham autē
filiis concubinarum largitus est munera. ē vir
tuosos his priuari et aduersitatibus cruciari. qd
igitur retribuetur iusto vsqz ad diem ultimū vi
te deliciis abstinenti: et tristitias/pauertatem/
aduersitates et tribulationes sustinenti? In sup

opus virtutis melius est incōparabiliter bonis
fortune (et teste aristotele) honor et fama est ma-
ximum eorum. que sunt exterius bonorum. hinc
ait q̄ maxime grauit̄ quisq̄ fert honore suo pri-
uatus: sed honor non est dignum p̄miū virtutis
secundum eundem 8. ethicorū dicentem virtutē
perfecte non vtiq̄ dignus honor. nec valet dice-
re q̄ sufficienter virtuosī p̄miantur bonitate es-
sentiali consequente inseparabiliter actū bonū
et mali puniant̄ pena inseparabiliter actū malū
concomitante quam doctores vocant penam de-
relictam: et non penam infictam. de qua dicit
augustinus libro confessionū iussisti domine: et ita
est ut sit sibi pena oīs peccator. de quo bono (ut
aiunt quidam) videtur loqui p̄s nono ethicorū
dicens q̄ mouēs pro amico aut patria procurat
sibi maximū bonum. vnde ait. omīs intellectus
eligit sibi optimū epeylēs obedit intellectui. ve-
rum enī q̄ de studioso et amicorum gratia mul-
ta agere et pati: et si oporteat mori. proicit enim
pecunias et honores et taliter circūpugnabilia
bona procurans sibi ipsi bonum. paucum enī de-
lectari magis eligeret vtiq̄ q̄ multā quietē et vi-
uere bene annū q̄ multos annos qualitercūq̄
et vnam operationē bonam et magnā: q̄ multas
et paruas momentib⁹ et hoc forte accidit. eligūt
autē sibi ipsi et pecunias proiciunt: in quo plu-
ra recipient amici: sunt autem amico pecunie /
ipsi autem bonū: maius autē sibi bonū tribuit
quoniam istis bonis aut malis derelictis plerūq̄
nec victiosi retrahuntur a viciis nec virtuosī ali-

clantur ad bonū virtutis. igitur in bona policta
preter hec oportet et pēnas infligendas statnere
et premia ordinare: et unicuique digne retribuere
Un super meliorem operationē plerunq; minor
delectatio sequitur/forssitan autē nulla. sicut de
operationibus fortitudinis. Unde tertio ethicorū
dicit phs. non autē in omnibus virtutibus delecta-
biliter operari existit. nec valet dicere felicitas
tū humanam consistere in scientiis speculatiuis
seu operationibus sapientie et cognitione altissi-
marum causarū. et per consequens talibus ope-
rationibus sapientie hominē sufficienter premi-
sari in hac vita: vt videt̃ dicere phs et auerroys
Unde super primo phisicorū ait cōmentator esse
hominis secundū ultimā perfectionē eius est ipsū
esse perfectum secundū scientias speculatiuas
et ista dispositio est sibi felicitas vltima: et super
na vita cum hac scientia. qm̃ propter felicitates
oportet hoīes esse bonū et perfectū: s; pfectio se-
cū dū sciētias speculatiuas nō facit hoīes absolu-
te nec bonū nec optiz: multi eī in talib⁹ possūt eē
pfecti q̃ sūt ī honesti et viciosi: melior eī est dispo-
sitio ad felicitatē p virtutes morales et heroicas et
diuinas. Uñ 2. ethi. ca. 1°. ait phs. ad bestialita-
tem maxime congrue dicere super nos virtutem
heroicam et diuinam: q̃admodum homerus de
hectore finxit priamum dicentem: quoniā valde
erat bonū neq; videbatur viri mortalis existere
puer: s; dei. q̃re si q̃admodū alunt ex hoībus fis-
ant dii propter virtutis superexcellentiā: talis
viriq; erit bestialitati opposit⁹ habit⁹. et ethicorū

boet p^hs pro felicitate intendendū ad opera : et
ad vitam. super quo ait auerrois. si d^e eo cura sit
de hominibus (vt creditur et debitū est) gaudet de
meliorib^{us} : et dignū est vt benefaciat his qui amant
eum plus et honouificet eos et vilitet sicut est di-
spositio amicti cum amico. ⁊ infra non est in ope-
rabilibus finis speculari singula. nihil vtiq^{ue} deo
tute sufficiēs scire : sed vtiq^{ue} tentandū est vt si ali-
qualiter boni sumus. Confirmatur. tum primo
quia tunc alii q^{uam} phi^l speculatiui q^untūcūq^{ue} mora-
liter et deformiter virtuosī non essent beatifica-
biles seu felicitabiles reputandi : nec pro meritis
premiandi. Tuz secundo : quia si deo cura est de
hominibus dignū est et rationabile est : q^{uod} delecte-
tur circa homines de eo q^{uod} est optimum in eis. et
quod est cognatissimū / id est deo simillimū : q^{uod} ē
vīuere virtuose secundū intellectū : et benefaciat
eis qui amant eum et diligunt / seu beneficia im-
pendat eis qui propter eum proiciunt pecunias
et voluptates contemnunt : et patienter sustinet
et tolerant aduersitates voluntarie : et miseras
assidue vsq^{ue} ad diem mortis : sed nō potest eis suf-
ficienter benefacere in hac vita. igitur aīa est im-
mortalis. minor p^{ro} quia vsq^{ue} ad mortē miseras
paupertate ac aduersitatibus continue ac volū-
tarie cruciantur. maior patet per philosophū de
cimo ethicorum dicentē secundū intellectum
autem operans et hunc curans ⁊ dispositus opti-
me et dei amantissimus videtur esse. si ei quedā
cura humanorum a diis sit : q^{uod} admodum videtur
et erit vtiq^{ue} rationabile gaudere ipos supple deos

optimo ac cognatissimo. hi autem erunt intel-
lectu et ingenio diligentes maxime hunc autem
et honorantes bene facere: ut de amicis ipsis cur-
rantibus. &c. ¶ Itē confirmatur. quia si anima
esset mortalis et nulla esset vita post hanc: infini-
ta mala manerent impunita: et bona non premi-
ata. qđ equitati iusticie derogare videtur ac deco-
ri et pulcritudini humane policie. que enī pena
et miseria malis qui continue vsq; ad mortē ma-
le grassantur dediti deliciis ac voluptatibus? qđ
inquam puniet potentissimos reges ac p̄cipes
cuius imperio/ iussu/ ac auctoritate/ res publica
tot moribus/ plagis/ cruciatibus/ violentiis/ ad-
uersitatibus agitur et concutitur? Quis pec-
cata gravissima occulta: malas mentes et affecti-
ones interiores digne punire poterit ī hac vita?
Que igitur pena (queso) ac miseria erit horum
malorum. qđ si dicatur privatio beatitudinis: om-
nes igitur equaliter punientur: quod equitati iu-
sticie derogare videtur. igitur rationale videtur
esse vitam humane aīe post hanc in qua unusq; s-
q; digne recipiet prout gessit in hac vita siue bo-
num siue malum. Amplius si aīa humana post
vitam istam non viueret: vane hic et frustra deo
seruiretur: cum in vita ista cultus dei/ ac religio
plurimū sui tormentuz habeat afflictionē ac cru-
ciatum: et post vitam istam nulla futura sit eius
remuneratio. ¶ Secundū hoc melius ac vtilius
esset anime negare deum omīno: et omī vanita-
ti ac voluptati se prostituere q̄ sancte ac iuste cur
tot miseriis vivere: et creatorem debita honore

ficentia et deuotione colere. Unde apostolus p[re]s
ad corinthios 15. si in hac vita tantu[m] in xpo spe-
rantes sumus: miserabiles sumus o[mn]ibus ho[m]i-
bus. si ei deus non curat veneratores ac cultores
suos. ubi est eius potentia? cum nec in vita ista p[ro]-
pter hoc non sit eis nisi deterius: nec in alia meli-
us: cum alia non sit futura post hanc. si autem non
curat: ubi est sapientia ac bonitas eius: igitur igno-
rare aut non amare videretur amatores ac vene-
ratores suos: si non sit alia vita post istam: quoru[m]
alterum destruit eius sapientiam: alteru[m] bonita-
tem. Ex his que superius diximus satis eliditur
temeraria ac erronea opinio quorundam ponentis
felicitate[m] humanam consistere in coniunctione seu
copulatione o[mn]imoda ac actuali cu[m] intellectu que[m]
ponebat o[mn]i ho[m]i[n]i vnu[m]: sicut supra diximus. di-
cebat eni[m] ho[m]i[n]em tunc felicem et sufficienter pre-
miari: cum intellectus ille fuerit ei o[mn]ibus mo-
dis copulatus. quod fieri assererat: cum homo
habuerit actu omnia intellecta speculatiua: hoc
autem est impossibile: quia tunc essent actu simul
infinites infinita in intellectu. Insuper experi-
mur in nobis quod attentio ad vnu[m] retrahit attē-
tionē perfectā circa aliud. Cum igitur intellectus
sit finite virtutis non poterit simul p[er]fecte et actu-
aliter o[mn]ibus speculatio[n]ibus copulari. quis (que-
so) cunctis temporibus repertus est talis? quis
tam sciens: ut in nullo decipiatur? quis tam
perfectus ut in o[mn]ibus perfecte quietetur: et ple-
narie satiatur. nonne et aristoteles quadraturā cir-
culi ignorauit: et circa eternitate[m] mundi: et g[e]neratio-
nis et corruptio[n]is p[er]petuitate[m]: et in plerisque aliis

turpiter erravit.

¶ Secunda conclusio.

Relusa fide) in lumine naturalis rationis rationabilius et probabilius est asserere animam rationalem immortalem esse quam dicere eam mortalem seu quod opinio philosophorum que ponit animam immortalem rationabilior est ac probabilior etiam (reclusa fide) quam eius opposita. patet primo quia secundum philosophum probabile est quod videtur omnibus vel pluribus vel maxime sapientibus. igitur probabile est quod videtur pluribus vel maxime sapientibus: sed plures philosophi et quos videmus ab omni secta et natione/fama/gloria/ac sapientia ceteris preferri arbitrati sunt animam immortalem. pauci autem et minimissimi philosophi: et nulli quasi fame/aut reputationis eam dixerunt esse mortalem: sicut superius ostensum est. igitur etiam philosophus 9. ethi. ait quod opinionibus sapientum oportet acquiescere. habent enim fidem quandam: unde ait. consonare itaque videtur sapientium opiniones. fidem ergo aliorum et talia habent quedam. Item illa opinio est rationabilior et probabilior ad quam sunt efficaciores persuasiones seu plures rationes dialectice: sed pro immortalitate anime sunt efficaciores rationes / et plures rationes thopice quam pro opinione opposita: imo pro illa parte sunt tenuissime rationes: et vix umbram probabilitatis alicuius habentes: omnes enim rationes quibus immortalitatem anime conantur impugnare: in errore aut falso fundate sunt. unde ista cui plerique innotuit. si anima esset immortalis sequeretur quod omnes anime essent perpetuo ociose: et priuate actu. pro primo: fundatur in duobus quorum utrumque est falsum et erroneum. primum est quod corpus corruptum idem numero non potest reparari. secundum quod anima non potest intelligere nisi in corpore/et mediante corpore.

de quibus ad presens non est necesse dicere. Itē
rationes dyalectice q̄tuncunq; efficaces fuerint
aut multiplicare ex natura earum siue imperio /
et pia affectione voluntatis: non possunt causare
nisi opinionē seu assensum cū formidine de op-
posito. sed eedem rationes cū imperio volunta-
tis et eius pia affectione sunt nate causare maio-
rem assensum in genere opinionis: imo aliquan-
do fidem seu assensū firmū sine formidine de op-
posito. vnde p̄b̄s 7. ethi. q̄ aliqui ita firmiter ad-
herent hīs de quibus habent opinionē: sicut aliis
his de quibus habent scientiā. hoc autem est ex i-
perio et pia affectione voluntatis. vnde sic facit
textus. quidā opinantini non dubitant: sed esti-
mant se sciret nichil minus credūt hīs que opi-
nantur q̄ alteri hīs que sciunt. manifestat autē
eraclitus sed quilibet bene dispositus inclinatus
est ad esse et non ad non esse: et afficitur ad semp-
esse. si sit possibile. igitur ceteris paribus quilibet
bene dispositus natus est habere maiore assensū
imō firmitore et certiore q̄ aīa humana sit imor-
talis q̄ de eius opposito: igitur rationabilius est
et probabilius in lūmīe naturalis rationis arbi-
trari aīam esse imortale: q̄ eius oppositū. Unde
et cicero noster securius arbitratus est errandus
fore cū p̄hīs qui tenent aīam imortale: q̄ cū qui-
busdam minutissimis p̄hīs asserentibus opposi-
tum. si aīa sit mortalis: tenentes eam imortales
nichil inde post mortē detrimenti aut mali con-
sequuntur: nec in alia vita possunt culpam: nec de
ignorantia notari. si sit imortalis: tenentes eam

mortalem merito in alia vita sunt reprehenden-
di et irridendi: igitur rationabilius est dicere in-
luse naturalis rōis cā īmortalēq̃ mortalē. Nam
sic ait elcero q̃ si in hoc erro q̃ aīos hoīm īmor-
tales esse credebam libenter erro: nec michi hūc
errore quo delector dum vivo extorqueri volo sin
mortuus: vt quidam minuti phī censent nichil scē-
tiam: non vereor ne hunc errorem meuz phī mor-
tui irrideant. prefati igitur phī de quibus superi-
us dictum est non rationibus euidētibz seu de-
monstrationibus victi: sed predictis persuasiōibz
ac aliis plerisq̃ rationibz probabilibus quas bre-
uitatis causa omisimus inducti: aīam īmorta-
lem posuerunt. phī enī etiam sequendo rationē
naturalem multa conscripserunt et docuerunt q̃
non euidēter: nec ratione demonstratiua: sed p-
suasue et dyaletice probauerunt. multa etiā arbi-
trati sunt et posuerunt sine magna probatōe mī-
scendo se et conformando opinionibus vulgi / et
sententiis phorū precedentium. Unde phs secū-
do de celo capi. de duabus questionibus difficili-
bus dicit. tentandū dicere quod videtur dignū
esse: reputantes promptitudinem imputari vere-
cundie magis q̃ audacie: si quis propter phiam
stare et paruas sufficientias diligit: de quo maxī-
mas habemus dubitatōes: vnde parue sufficien-
tie et persuasiones frequenter suffecerunt phis:
vbi non poterant ad maiora peruenire: ne con-
tradicerent principiis phie / aut opinionibus suo-
ruz predecessorū. vñ qñq̃ phī acquiescunt ppter
pbationes suas probabiles: qñq̃ propter asserti

ones suorum priorum præter rationē necessariā,
et in eodē ca. de alijs astris dicunt egyptiī et babi-
lonici a quibus habem⁹ multas credulitates de
vnoquoq; illorū astrozū: in scientiis autē astrolo-
gie et astronomie claruerunt filii seth/moe/abra-
ham/salonion/et sancti patres qui de secretis ce-
lestibus et diuinis phos docuerunt ad que huma-
nis viribus nec rationē naturali peruenire pos-
tuisent. Iosephus autē p̄rio antiquitatis iudæce
ait. q̄ seth perueniēs ad etatē quē bona potest di-
scernere/virtuti studuit: et cū esset vīr egregius fi-
lios imitatores sibi dereliquit. illi oēs cū boni fu-
issent orti in eadē terrā sine alia vexatione vni-
tes felicissime cōmorati sunt: disciplinā vero re-
celestiū et omniū earū primitus inuenerūt: et ne
dissolaberentur ab hostibus/aut deperirent: cū didi-
scisset ab adam exterminatiōē rerū oīz/vnam
ignis virtute: alterā aquarū vi et multitudine fu-
turam: duas facientes columnas. alterā quidem
ex lateribus/aliā ex lapidibus: ambasq; de cele-
stibus inuenerant conscripserunt: vt præberēt ho-
minibus secretā celestia cognoscere. Et in secre-
tis secretorū aristō. dicitur. deus gloriōs⁹ ordina-
uit modū et remediū ad tēperantiā humorū: et cō-
seruatiōē sanitatis/et plurima alia acquirenda:
et reuelauit ea prōphetis et sanctis et alijs quos
prelegit et illustrauit spiritu sapientie sue. Ab
istis sequentes viri p̄bie principatū et originem
habuerunt/indi/perse/egyptiī/greci/et latini a quibus
posteriores hauserunt et scripserunt artium
et scientiarū principia. et infra. dignū est (inquit)

alexandro vt sciat magnam medicinam que dicitur gloria inestimabilis et thesaurus philosophorum vocatur. ego vero nunquam veraciter percepi: nec noui quis eam inuenerit. quidam asserunt quod adam eius fuit inuentor: alii quod esculapius et hermo genes medicus hirsos et domastles / et matildos hebrei / et dionis / et caraus gloriosi philosophi multi quod enoch hoc secretum nouit per uisionem quem multi volunt fuisse magnus hermo genem quem greci laudant et commendant et ei attribuunt omnem scientiam secretam et celestem. quare in prologo librorum hermetis mercurii triplicis trimegisti dicitur. legimus in historiis veteribus diuinorum tres fuisse philosophos: quorum primus fuit enoch qui et hermes et mercurius dictus est. secundus noe qui hermes dictus est. hic enim (teste albinazar) magnus propheta fuit: et primus babiloniam post diluuium populauit et instituit. sem quoque filius eius babilonios / seu caldeos docuit: et astrorum eius scientiam tradidit. Tertius hermes mercurius triplex dictus: quia rex philosophus et propheta / floruit enim post diluuium: et cum summa equitate regnum egypti tenuit: et astronomiam elucidauit. et in libro de morte aristotelis dicitur. quod post noe natus est abraham qui sapientior omnibus ad magnam philosophie gradum peruenit: cognouit enim quod sol et luna habebant priorem motorem: adeo non est secutus viam patrie sue: nec cogitationis sue que ydola colebat: sed teste iosepho libro antiquitatis iudaice opinionem quam tunc cuncti de deo habebant immutare et inouare preualuit. Adm?

enim presumpſit pronuntiare deum creatorem
vnum eſſe cunctoꝝ. hic enī iuxta caldeorum hi
ſtorias arismetice egyptio cōtulit ⁊ que de astro
logia ſunt ipſe cōtradidit: hec et alia plura ſecre
ta in egypto complantata ſunt que ad grecon p
ueniſſe noſcūtur. horum igitur patruz dīnutus
illuminatorum doctrinis: doctiſſimi pbi poſterio
res iſornati ſeu prophetarum oraculis roborati
multas glorioſas ſcientias conſcripſerunt quas
ex vi humani ingenti acquirere non potuiſſent.
nonne plato egyptum petiit: vt astrologie vaca
ret: ibique aplerisq; creditus eſt didiſciſſe: quecūq;
ibi magna habebantur et docebantur: et preci
pue illa que fidei noſtre congruere noſcūtur: nō
q; ieremiāz (vt quidam arbitrantur) viderit aut
translationē ſeptuagita legerit. plato enī ferme
centū annis natus eſt a tempore quo ieremiāz p
phetavit: q; cū annis 80. et vno vixit ab āno mortis
ſue vsq; ad trāſlatōez 70. interptū reperiunt annis
60. quare nec ieremiā videri potuit tanto ante
tēpore defunctū: nec ſcripturas diuinas legere q
nondū fuerant in linguā grecā translate. ſed qz
fuit vir acerrimi ingenii: ſicut egyptias: ita et p
ſatas ſcripturas per interpretē didiſcit. teſtatur
ea que in thymeo de veritate noſtre religiōis iſe
ruit. ex egypto ſerit plōnē ytalīā veniſſe: et didi
ſciſſe pictagozeā oīa. de aīoꝝ antez immortalitate
nō ſolū ſēſit idē qd pictagozas: ſz rōes qſi veteres
nō fecer faciebāt artulit ⁊ adiecit. cui⁹ librū de aīo
rū immortalitate elegātiſſis catho poſterior pꝛuſq;
ſe iſerimeret bis legi: vt auctor ē plutharch⁹. q

lecto sic abiit e vita: vt causam moriendi nactus
se esse gauderet. tanta enī fuit huius libri vis ad
persuadendū animorū immortalitatē: vt therebro
tus quidā ambrosiota: cum ei nichil accidisset
aduersi e muro se in mare (lecto platonis libro)
abiecerit et precipitauerit. de quo ait augustin⁹
p̄rio de ciuitate dei ca. 22. therebrotus lecto libro
platonis vbi de immortalitate aīe disputauit se p̄
cipitē dedit e muro: vt sic ab ista vita migraret
ad eandem quam credidit meliorem.

Tertia conclusio.

In dubia fide tenendū q̄ cuiuslibet hominis
aīa est immortalis. patet auctoritate xp̄i ma
thei x. dicentis. Nolite timere eos qui occidunt
corpus: aīam autē non possunt occidere: sed po
tius timete eum qui potest corpus et aīam mitte
re in gehennam ignis. et is. bonū est tibi ad vitā
ingredi claudum q̄ duos pedes habentē mitti i
ignem eternū. et marci 9. bonū est tibi claudum
introdire in vitā eternam: q̄ duos pedes habentē
in gehennā ignis inextinguibilis vbi vermis nō
mortitur: et ignis non extinguitur. et mathei 25.
Cū venerit filius hominis in maiestate sua congre
gabūtur ante eum oēs gentes: et segregabit eos
sicut pastor oues ab edis et statuet oues a dextris
hedos autē a sinistris: et dicet his qui a dextris
erunt. Venite benedicti patris mei percipite re
gnū quod vobis paratū est a constitutione mū
di. et his qui a sinistris erunt. Ite maledicti in
ignem eternū qui paratus est dyabolo et ange
lis eius. et iohānis x. Oves mee vocem meam

audiant: et ego vitam eternam do eis / et non peribunt in eternum. Agitur anima que vivit eternali-
ter aut punitur est immortalis. Item secundum
fidem anima christi que est eiusdem rationis cum anima
beatorum / nec anime patrum antiquorum cum corpore
interierunt: sed descenderunt viventes in limbo
patrum a quo eduxit eas christus et deduxit in celum.
Iuxta illud ad ephesios x. Ascendens christus in al-
tissimum captivam duxit captivitatem: dedit dona
homini-bus. et sapientie tertio. Iustorum anime in
manu dei sunt: et non tanget illos tormentum mor-
tis. alii autem sunt in pace: et si coram hominibus
tormenta passi sunt: spes illorum immortalitate
plena est. Et sequitur: Fulgebunt iusti: et tanquam
scintille discurrent: undecabuntationes et domi-
nabuntur populis: et regnabit dominus illorum in per-
petuum. et ecclesiastes ultimo. Quoniam ibit ho-
mo in domum eternitatis sue. Item in finali iudi-
cio quilibet homo idem in numero qui prius vi-
xit resurget ad vitam perpetuam. Iuxta illud iob
Scio enim quod redemptor meus vivit: et in novissi-
mo die de terra surrecturus sum: et in carne mea
videbo deum salvatorem meum ego ipse et non ali-
us: seu singule anime hominum reassument sua pro-
pria corpora immortalia / seu ad statum immorta-
lem. de beatis et bonis patet per illud ad thessa-
lonicenses x. si enim credimus quod iesus mortuus
sit et resurrexit: ita et deus eos qui dormierunt per
iesum adducet cum eo: et sequitur et mortui qui
in christo sunt resurgent primi: deinde et nos qui vi-
vamus rapiemur simul obuiam christo in aera. et sic

sempet cum domino erimus. et ad romanos vlti-
si autem mortui sumus cum xpo: credimus etiā
q̄ simul viuemus cum christo: scientes q̄ christ⁹
resurgens ex mortuis iam non moritur: mors il-
li vtra non dominabitur. de omnibus patet p̄e
ad corinthios 15. Omēs quidem resurgemus: s;̄
non omēs imutabimur. canet enim tuba et mor-
tui resurgent incorrupti: et nos imutabimur opor-
tet enim corruptibile hoc induere incorruptōē
et mortale hoc induere immortalitatem. cui⁹ au-
tem mortale hoc induerit immortalitatem: tūc
fiet sermo qui scriptus est absorpta est mors tua.
igitur indubia fide tenendum est animā hominis
esse immortalem. Quales ei⁹ (quos legere potui)
diuinorum librorum veterum ac nouorum catho-
lici tractatores non intenderunt animę immor-
talitatem euidenter seu ratione demonstratiua
ostendere: sed solum auctoritatibus ac persuasio-
nibus fidem quam de animę immortalitate ha-
bere tenemur astruere: atq; eam turris dauidice
clipeis cōmunire.

Ex his igitur auctoritatibus et rationibus i-
cuiuslibet fidelis animo seu fidem indubis-
simā sacre scripture dantis generatur fides de ani-
mę immortalitate sufficiens ad salutem: imo nō
videtur possibile eos de predictis scripturis in-
structos de animę immortalitate posse dubita-
re. Non enim videtur naturaliter esse possibi-
le q̄ aliquis euidenter assentiat q̄ antecedēs nō
potest esse verum sine consequente et indubitan-

ter assentiat aſſit quin indubitanter assentiat cō
ſequenti. quod cognoscit enīdenter concludi et
deduci ex aſſe. Rationes autē thopice seu persua
ſiones probabiles quas ſupra ad ſuadendum ſe
cundam partē prime conſuſionis poſuimus: h
(vt dictum eſt) non ſint ex carū natura nate ge
nerare niſi opinionē/ seu aſſenſum cū formidine
de oppoſito (Opinio enī eſt acceptio vnius parti
contradictionis cū timore alterius) Ex imperio
tamen voluntatis i pte affectatis poſſunt de aſſe
ſimortalitate generare aſſenſū firmū ſupra opi
nionem: et infra ſcientiā/ratione ipſius enīden
tie: et non adherentie. hinc tales perſuaſiones
ſeu rationes poſſunt multipliciter proficere et va
lere ad fidem fidelium. mutant enī fidem noſtram
per eas enī in fidelibus/ fides de animi imortal
tate augetur/ conſervatur/ et roboratur. per eas
eadem fides contra impios et hereticos ſuſtinet
et defenditur. per easdem ſimplices aliquādo ad
veram fidē promouentur et prouocant. propter
quod petrus pcepit prelatis eccleſie vt parati
ſint omī poſcenti rationē reddere de ea que i eos
eſt fide et ſpe. verū fidelis tales habens rationes
et perſuaſiones non iunuitur prime veritati et cō
cluſioni fidei/ ſeu q̄ aīa eſt imortalis. principaliter
propter ipſas rationes: ſed potius aſſentit et
vtitur eis q̄ conſentiant prime veritati: quod be
ne (vt dicit dñs altiſſimodorenſis) ſignificatū eſt: per
ſamaritanos per quos figurantur et ſignificant
vere credentes/ qui videntes iēſū: per veram fi
dem dicunt ſamaritanice/ hoc eſt rationi humane

Iam non propter te credimus: sed quia nos ipsi vi-
dimus et audimus. Ex his apparet quante gratie
referende sunt altissimo deo/ et mīe dñi nostri ie-
su christi: qui fideles suos certissimos reddidit i-
his ad que ingeniosissimi/ atq; eruditissimi viri
per rationem naturalē non valuerunt sufficienter
pertingere scz de ultimo fine rationalis creature
de mortuorū resurrectione/ ac aīe rationalis im-
mortalitate/ et perpetua eius eternitate: in tantū
ut non liceat nobis in his dubitare: aut aliquate-
nus fluctuare: nec opus sit amodo et pro tempo-
re tante gratie reuelate: rationes et persuasiones
probabiles querere et apponere: quoniam tene-
mur firmiter sine timore partis opposite: aut vel
aliqua ambiguitate credere bonos ac iustos eter-
naliter cum xpō gloriose vivere: malos cum dy-
bolo/ et angelis eius perpetuo cruciari. Iuxta il-
lud iohānis quinto. et procedent qui mala fece-
runt: in resurrectionē iudicii. qui vero bona: in
resurrectionem vite. quam deus daturus est his
qui fidem suam nunq̃ mutāt ab eo. qđ nobis cō-
cedat deus q̃ est bñdictus in scloꝝ secula. Amen

In Sacre pagine ac limpidissimarū artū docto-
ris nātissimi Magistri Guillelmi bouppellāde
Libello de immortalitate aīe deo fauēte finis ipo-
situs est. Quē studiosissime castigauit Magister
Ludovic⁹ bochin i eadē sacra pagina bachalari-
us ac i artib⁹ magister acutissim⁹. Quē q̃q; pa-
rifi⁹ exarauit Philipp⁹ pigouchet. pro Antho-
nio baquelerī ciuitat⁹ grationopolitane. Anno
salutis christiane. 1491. hac luce Dat. 28.

cm
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

in the year 1817

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

PHILIPPE PRINCE DE GOUVERNEUR

